

**Euroopan unionin
neuvosto**

**Bryssel, 27. toukokuuta 2021
(OR. en)**

9091/21

**JAI 628
COPEN 244
FREMP 146**

ILMOITUS

Lähettiläs:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Neuvosto
Asia:	Keskeiset osatekijät syyttäjälaitosten toiminnassa, myös rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön kannalta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena puheenjohtajavaltion asiakirja edellä mainitusta aiheesta pohjaksi 7.–8. kesäkuuta 2021 pidettävässä oikeus- ja sisäasioiden neuvoston istunnossa käytävälle oikeusministerien keskustelulle.

Keskeiset osatekijät syyttäjälaitosten toiminnassa, myös rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön kannalta

Johdanto

Syyttäjälaitoksilla on keskeinen rooli oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä sekä kansallisessa toimintakehyksessä että yhä enenevässä määrin myös EU:n tasolla.

Kansainvälinen yhteisö on tuonut esiin syyttäjien tehtävän tärkeyden esimerkiksi syyttäjien asemaa koskevista YK:n suuntaviivoissa vuodelta 1990 ja Euroopan neuvoston vuonna 2000 antamassa suosituksessa syyttäjälaitoksen asemasta rikosoikeudellisessa järjestelmässä.

Näin ollen tätä aihetta olisikin hyödyllistä käsitellä neuvostossa tarkemmin osana oikeusvaltioperiaatetta koskevista oikeudellisista kysymyksistä käytävää vuoropuhelua.

Hyvin toimivien syyttäjälaitosten merkitys EU:lle

Syyttäjälaitokset ovat erityisen tärkeitä rikosoikeusjärjestelmän moitteettoman toiminnan sekä tehokkaiden syytteeseenpanotoimien ja jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön näkökulmasta. Ne ovat välttämättömiä Euroopan unionin rikosoikeudellisen lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon kannalta. Rikollisuuden torjunta, mukaan lukien rajatylittävän ja järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikosten, kuten rahanpesun, ja korruption torjunta, on riippuvaista hyvin toimivista kansallisista syyttäjälaitoksista.

Euroopan unionin tuomioistuimien muodostaa parhaillaan syyttäjälaitoksen kannalta merkittävää oikeuskäytäntöä erityisesti jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön alalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Kyseessä on ensimmäinen oikeudellinen väline, jolla toteutetaan käytännössä tuomioistuinten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta. Jotta syyttäjä voisi toimia oikeusviranomaisena, jolla on toimivalta antaa ja panna täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys, syyttäjän on unionin tuomioistuimen mukaan oltava riippumaton täytäntöönpanovallasta. Menettelyn, jonka mukaisesti syyttäjä hoitaa tehtäviään, on myös täytettävä tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.

Euroopan neuvoston elimet ovat lisäksi laatineet asiaa koskevat eurooppalaiset normit, joilla säännellään syyttäjälaitoksen asemaa rikosoikeusjärjestelmässä sekä sen riippumattomuutta ja vastuuvollisuutta. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö on tältä osin merkityksellinen.

Syyttäjälaitosten hyvään toimivuuteen kohdistuvat haasteet

Kansallisten syyttäjälaitosten organisoinnissa on eroja eri puolilla EU:ta. EU:ssa ei ole yhtä yksittäistä mallia syyttäjälaitoksen institutionaaliselle rakenteelle eikä syyttäjiä koskeville nimittämisen-, erottamisen- tai kurinpitomenettelyille eri tasoilla. Tarvitaan kuitenkin institutionaalisia takeita varmistamaan, että syyttäjät voivat täyttää ammatilliset velvollisuutensa ja tehtävänsä asianmukaisissa oikeudellisissa ja organisatorisissa puitteissa ja ilman, että heidän työhönsä puututaan.

Komission oikeusvaltiokertomuksessa 2020 todetaan suuntaus, jonka mukaan syyttäjälaitosten riippumattomuutta vahvistetaan. Myös Demokratiaa oikeusteitse -komissio (Venetsian komissio) on korostanut luettelossaan oikeusvaltion arviointiperusteista, että on varmistettava syyttäjälaitoksen riittävä riippumattomuus sen suojelemiseksi asiattomalta poliittiselta vaikuttamiselta.

Covid-19-pandemia on tuonut esiin syyttäjälaitokseen kohdistuvia haasteita ja korostanut digitalisaation merkitystä oikeuden alalla. Tämä ennennäkemätön tilanne on lisännyt entisestään tarvetta ottaa käyttöön asianmukaisia välineitä ja infrastruktuuria, jotka mahdollistavat syyttäjälaitokselle etäviestinnän ja turvallisen etäyhteyden työpaikalle. Lisäksi tarvitaan asianmukaista infrastruktuuria ja laitteistoa tuomioistuinten, syyttäjäviranomaisten sekä oikeusalan ammattilaisten ja instituutioiden välistä suojattua sähköistä viestintää varten. Tieto- ja viestintätekniikalla on tärkeä rooli oikeusviranomaisten työn tukemisessa, ja se voi merkittävästi parantaa oikeusjärjestelmien laatua.

Tehokkaat oikeusjärjestelmät, syyttäjälaitos mukaan lukien, ovat riippuvaisia riittävästä henkilö- ja rahoitusresursseista. Monissa jäsenvaltioissa oikeusjärjestelmän on suoriuduttava työstään rajallisilla resursseilla. Covid-19-kriisin taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset ovat korostaneet tarvetta vahvistaa oikeuslaitosten kriisinkestävyyttä, varsinkin kun oikeudessa käsiteltävien asioiden määrän voidaan odottaa kasvavan.

Kysymykset ministereille

On yhteisen edun mukaista, että oikeusministerit käsittelevät tätä asiaa neuvoston puitteissa ja alkavat pohtia mahdollisia keinoja vastata nykyisiin ja tuleviin haasteisiin. Syyttäjälaitoksista käytävä keskustelu voisi johtaa jatkokeskusteluihin ja kohdennetumpiin keskusteluihin. Tulevaa EU:n oikeusalan tulostaulua 2021 ja oikeusvaltiokertomusta 2021 voitaisiin käyttää tällaisten seikkaperäisempien keskustelujen pohjana.

Oikeusministereitä pyydetään käsittelemään oikeusvaltioon liittyvistä asioista käytävässä vuoropuhelussa seuraavia kysymyksiä:

- *Mitkä ovat mielestänne hyvin toimivan syyttäjälaitoksen kannalta keskeiset haasteet?*
 - *Miten oikeusministerit voisivat käydä oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa yksityiskohtaisempaa keskustelua tästä aiheesta?*
-